101796

Hva er passende straff for frontkjemperne?

Spørsmålet tatt opp til avgjørelse i Høyesterett.

Ankesaken vedkommende de før nevnte fem frontkjempere fra Sarpsborg, ble tatt opp til behandling i Høyesterett i går.

Forsvareren, høyesterettsadvokat Gunnar Mellbye, frafalt etter høyesteretts-avgjørelsene i Haaland- og Stephanson-sakene påstanden om at saken måtte avvises (gyldigheten av anordningen av 16. februar 1945), men opprettholdt anken når det gjaldt tillitstapet, med den begrunnelse at landssvikanordningens paragraf 11, punkt 9, strider mot Grunnlovens paragraf 17. Det er her tale om et helt nytt og egenartet straffemiddel av inngripende betydning for dem som rammes. Bestemmelsen medfører tap av retten til å erverve eiendom, en bestemmelse som Høyesterett ikke hadde tatt standpunkt til i Stephanson-saken. De domfelte frontkjempere er ut fra sitt forhold kvalifisert til tillitstap, men hvis bestemmelsen gjøres gjeldende for tiden før 15. desember 1944, da bestemmelsen trådte i kraft, ville en komme i strid med Grunnlovens paragraf 17. Frontkjemperne er som regel ganske unge mennesker, rekruttert fra bonde- og fiskerbefolkningen, og det vil være naturlig at de etter utholdt straff søker å komme i gang i samfunnet igjen ved å skaffe seg en eiendom eller et nybrott, men så vil landssvikanordningens paragraf 11 stenge dem, samtidig som samfunnet hindres i å gjøre bruk av deres arbeidskraft. Dette forhold kommer sterkere fram i denne saken enn i Stephanson-saken fordi frontkjemperne er dømt etter straffelovens paragraf 86, med tillitstapet som tilleggsstraff.

Angående straffen uttalte forsvareren at lagmannsretten hadde fastsatt den ut fra varigheten av de tiltaltes medlemskap og deres innsats for fienden, men det er et helt nytt felt rettsinstansene her står overfor, et felt hvor en famler i blinde uten erfaringer eller paralleller. Det er på det rene at straffen skal være hard, men særlig for de yngstes vedkommende må det tas hensyn til at de ikke hadde noen selvstendig mening, og at de var påvirket fra forskjellig hold. Og selv om en helst ikke skulle uttale seg om en person som er under domstolsbehandling, bemerket forsvareren, så må jeg si at de unge ble ledet i ulykken av en meget besnærende propaganda — *det er et av de mørkeste trekk i Quislings sak.* Forsvareren sluttet med å be retten ta hensyn til de domfeltes unge alder, og nedla påstand om at straffen nedsettes.

Aktor, statsadvokat I. Hagen, foretok først en dokumentasjon for å vise hva Hirden egentlig var, en militærorganisasjon. Han imøtegikk forsvareren med hensyn til landssvikanordningens paragraf 11, punkt 9, og hevdet at det ligger til Kongen å avgjøre om det alminnelige krav om at landssvikerne skal fratas eiendomsrett m. v., er sterkt nok til å imøtekommes. At det er en ny straffeart hindrer ikke at den kan brukes, heller ikke at den virker hardt. Og med hensyn til grunnlovsmessigheten er det intet til hinder for å gi en lov tilbakevirkende kraft når den ikke virker strengere enn de gamle bestemmelsene.

Aktor var enig i at vurderingen av tillitstapet er vanskelig, men lagmannsretten har holdt seg innenfor rammen som Høyesterett trakk opp i Haaland-saken. Dette å eie jord eller å inneha ledende stilling, er en sosial oppgave gjennom hvilken det øves innflytelse på medmennesker, og det ville være forargelig om disse som sviktet landet så grovt ved å gå i fiendens tjeneste, skulle få anledning til å øve en slik innflytelse. Tillitstapet er en ny strafføart, men Grunnloven forbyr ikke innførelse av nye straffearter. Sikringsbestemmelsene er ikke ansett som straffebestemmelser, men etter håndhevelse og virkning er det bare navnet som skiller. Og disse bestemmelsene har domstolene praktisert i mange år, i ett tilfelle endog med tilbakevirkende kraft. Men det gjøres ikke noe fradrag i straffen av den grunn. Og dog går sikringsbestemmelsene ut på å beskytte samfunnet, som selvsagt også må beskytte seg mot dem som har forbrutt seg grovt. Frontkjempere må ikke få innflytelse på medmennesker. De har gjort seg skyldige i den klareste og mest uttalte form for forræderi. En kan spørre i alle samfunnslag hva det menes som passende straff for frontkjemperne, og i regelen vil en få svaret: dødsstraff.

— Hvor mange har statsadvokaten spurt? — Spørsmålet kom fra en av rettens medlemmer.

— Svært mange. Og dagspressen tyder også på at kravet går i den retning. Det er ikke min mening at kravet uten videre bør få domstolens sanksjon, men det kan være av betydning å lytte til hva folk mener, når bare meningene er noenlunde fornuftige.

Det er tale om i alt ca. 4000 frontkjempere pluss medlemmene av Vaktbataljonen, som en foreløbig ikke har nøyaktig tall på, fortsatte aktor, og nettopp dette store antallet gjør det hele så komplisert — noen ganske få ville sikkert straks fått lovens strengeste straff. Men dette at de lot seg lokke av propaganda må i hvert fall ikke virke formildende, aller minst når de gjorde tjenesten for betaling. Det er også av vesentlig betydning at vi viser våre allierte en kraftig reaksjon overfor forræderiet, liksom det bør bli klart for alle at det *koster* å forråde sitt land.

Aktor påstod anken forkastet, idet han hevdet at straffene ikke på noen måte var for strenge. De står i god samklang med de retningslinjer som riksadvokaten har trukket opp, og dommene var enstemmige bortsett fra at to legdommere stemte for *høyere* straff i ett av tilfellene.

Forsvareren anførte at senere dommer i tilsvarende saker synes å ha ligget lavere enn i den foreliggende sak.

Per Albin Hansson -

(Forts. fra 1. side).

tes. Og omvendt skal det ikke anvendes der det ikke holder mål. Vårt mål er i det hele tatt å bruke den produksjonsform som er mest tjenlig.

En kan peke på, fortsetter statsministeren, at kapitalismen i de siste tredve år har ført til øket velstand og bedre levevilkår, også for arbeiderne. Derfor er det lett å trekke den konklusjon at man kan fortsette på samme måten i tredve år til, så vil alt være fullkomment. Men en må ikke glemme at alle arbeidernes framskritt er nådd under stadig kamp. Og det [illegible] at tross framskrittene makter ikke det private initiativ å beherske [illegible]. Vi har økonomiske kriser og [illegible]. Aksepterer man først det [illegible] systemet, må man være klar over at folkets store masse ikke vil nøye seg med tre fjerdedeler eller en annen brøk, som forlanger kravene oppfylt fullt ut.

— Betyr ikke samarbeidet mellom alle demokratiske krefter at også kommunistene må være med? spør en finsk journalist.

— Jo. Men her ligger vanskeligheten i det rent metodiske. Kommunistene vil samarbeide [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] opprinnelig [illegible] å søke [illegible] et studiemuseum med tilhørende pressearkiv knyttet til det professorat som ventes opprettet i pressens historie i Danmark. Men da jeg ikke er museumstekniker, forela jeg mine planer for direktøren for Frederiksborgs Slottsmuseum, Otto Andrup, og han erklærte straks i et memorandum at saken var absolutt gjennomførlig, spesielt hvis den fikk formen av ikke bare et studiemuseum, men også et utstillingsmuseum. I forbindelse med museet, som vil bli ledet av en yngre vitenskapsmann blir det så opprettet et arkiv som utvilsomt vil bli både fyldig og høyst interessant. En rekke kjente museumsfolk og universitetsprofessorer har sluttet opp om direktør Andrups krav vedrørende et utstillingsmuseum og alle disse hevder at et Pressens Museum må stille seg som oppgave å gi det store publikum et allsidig bilde av hva journalistikk er og hvilke store og sterke krav det i det hele tatt stilles

[illegible] Det er [illegible] i dag [illegible] viser seg at det [illegible] at kilsens sliter in[illegible] om personer og ting s[illegible] dig kommer offentligh[illegible] [illegible]. Og her har vi [illegible] stet rik erfaring for at [illegible] vel som de enkelte pr[illegible] res etterlatte meget o[illegible] f. eks. brev og notate[illegible] ste det mest sensasjo[illegible] sante lys over forhold [illegible] ligere ikke har kjent [illegible] engang, og som totalt [illegible] oppfatning av tingene. [illegible] så opplevd i Danmark [illegible] komme til å gjøre de[illegible] Sverige og her i Norge. [illegible] noen som ånder sl[illegible] nettopp journalister, [illegible] meget bak kulissene [illegible] erfarer så meget om [illegible] akers små svakheter [illegible]

— Spør en journal[illegible] dagbok. Finner han [illegible]

Den svenske og den n[illegible] statsminister på Youngst[illegible]

Per Albin Hansson taler om Sveriges holdning [illegible]

Einar Gerhardsen bl. a. om fellesprogrammet i n[illegible]

Den svenske statsminister Per Albin Hansson brakte i sin tale på Youngstorget i går aftes en hilsen til nordmennene og uttalte sin store glede over at vi her i Norden igjen kan komme sammen og fornye og utvikle den gamle, gode kontakt mellom brødrefolkene. Han følte også en dyp takknemlighet mot nordmennene for den seige og modige kamp de har ført mot nazismen.

Den svenske regjering lot gang på gang den tyske regjering vite hvilke alvorlige virkninger okkupasjonsmaktens framferd i Norge hadde på det svenske folk, uttalte han bl. a. Visselig avviste tyskerne oftest den svenske innblanding, men det viste seg etterhånden at innblandingen ikke var uten virkning. Faren for at også Sverige skulle dras med i krigen var stadig overhengende. Men gjennom en for svenske forhold voldsom opprustning, et militært vakthold og en fullstendig mobilisering stod Sverige rede til å avvise angrep og kjempe for friheten. Samtidig rettet Sverige sine anstrengelser mot å holde landet utenfor konflikten. I de første år kunne det ikke skje uten hensyntagen til maktstillingen. Det har vært rettet kritikk mot den svenske regjering for dens h[illegible] den, og vi kan godt [illegible] holdt Per Albin Hans[illegible] ikke her komme n[illegible] ting, men bare und[illegible] den hele tid handl[illegible] bevisning at hvis Sv[illegible] seg utenfor krigen, [illegible] riges interesser, m[illegible] dens være best tj[illegible] viklingen også har v[illegible] let riktig, betyr [illegible] diskusjonen om d[illegible] Sverige vil gjerne [illegible] klarhet.

Ved samme møte [illegible] Einar Gerhardse[n] [illegible] a. at det samhold [illegible] land under krigens [illegible] aktivum for vårt [illegible] Samarbeidet mellom [illegible] partiene og fellespro[illegible] er en begivenhet [illegible] Viktigst er imidlertid [illegible] hold, som i aller h[illegible] merkelsesverdig. Til [illegible] postene i fellesprog[illegible] vor være mer enn [illegible] statsministeren si [illegible] plikter hvert enest[illegible] politiske partiene s[illegible] navn til det. Han [illegible] holde fast ved det [illegible] søke realisert de f[illegible] Vi satte under krig[illegible] alle krefter samlet, [illegible] i fred, i fredelig ar[illegible] tene for å virkelig[illegible] idealer?

[illegible] bare betydningsløse tendenser som man ikke har anledning til å gripe inn mot.

— Deres mening om det nordiske samarbeid?

— Her mener jeg man må gjenoppta de gamle forbindelser på de forskj[ellige] [illegible] de gamle forbindelser på de forskjell[ige] [illegible] har vært snakk om en nordisk blokk, men den kan ikke arte seg annerledes enn som et intimt nordisk samarbeid i rammen av selve verdensorganisasjonen.

Sosialminister Möller forteller [illegible] det for tiden ikke er noen arbeidsl[øs]het i Sverige og at man, selv om [illegible] skulle oppstå brenselsmangel, kan [illegible] i gang tilstrekkelig arbeid til å [illegible] de beskjeftigelsen ved like. Han [illegible] lyser videre at på det nordiske [illegible] ministermøtet, som trer sammen i København i september, vil [illegible]

[illegible]

Storting[illegible] for [illegible]

Hamar [illegible] stortingsmann P. [illegible] [illegible] i Hamar er [illegible] [illegible] for m[illegible] [illegible] får [illegible] [illegible] Verum [illegible] og regjerings[illegible]

General [illegible] Oslo som [illegible] i Quislin[g] [illegible]

København, [illegible] [illegible] i dag [illegible] [illegible] Køben[havn] [illegible] avi[s] [illegible] han [illegible] til Oslo [illegible] med Q[illegible]